

BARNAFRID

NATIONELLT CENTRUM FÖR KUNSKAP OM VÅLD MOT BARN

Rikard Tordön, psykolog, med dr, utredare med programansvar hälso- och sjukvård

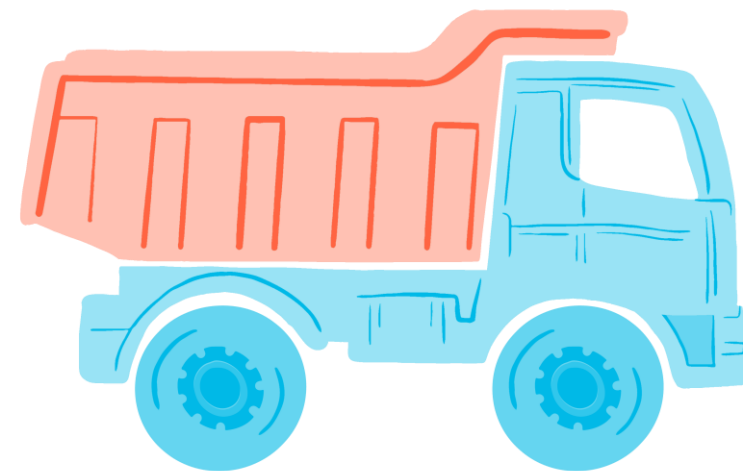
Maria (Mia) Johansson, socionom, utredare med programansvar för socialtjänst

Barnafrid

Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn

- Regeringsuppdrag som tilldelades Linköpings universitet under 2015
- Uppdrag att samla och sprida kunskap om våld till yrkesverksamma som i sitt arbete möter barn och unga.
- I enlighet med Barnkonventionen och hållbarhetsmålen enligt Agenda 2030 som handlar om att förebygga och stoppa våld och exploatering av barn.

Vision

Ett samhälle som har
förmågan att ge alla
barn en fredad uppväxt.

Regeringsuppdrag

Skyddat boende

Familjecentraler

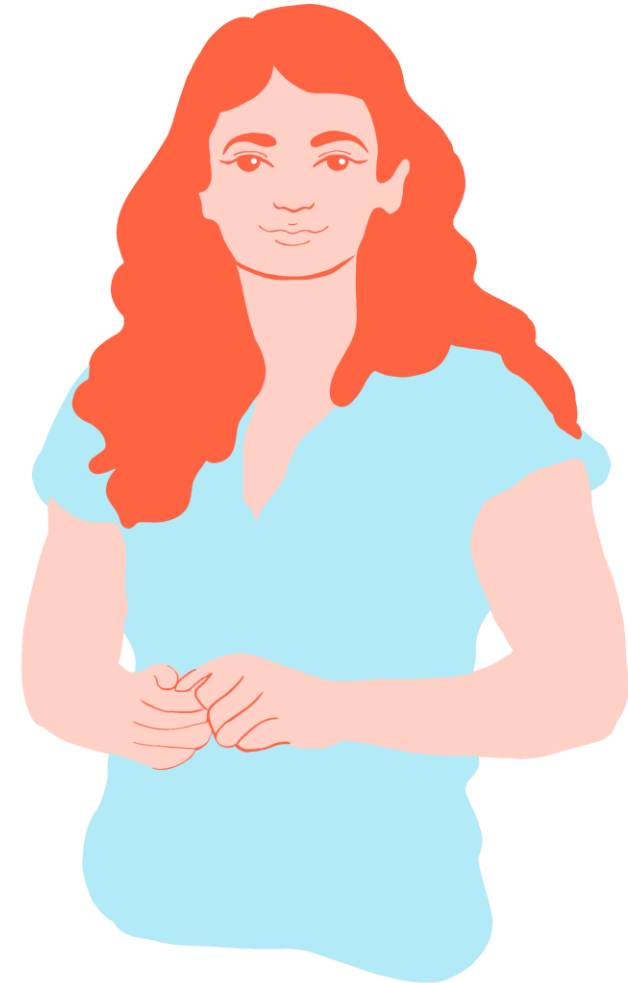
Riskbedömningar

Hedersrelaterat
våld och förtryck

Ukraina

Verksamhet- hur vi sprider kunskap

- Nätverksträffar
- Utbildningar
- Föreläsningar
- Webinarium
- Samverkans- och referensgrupper
- Konferenser
- Forskning
- Rapporter

Vårt regeringsuppdrag ang familjecentraler

Januari 2024 fick Barnafrid en komplettering av sitt regeringsuppdrag

Samla och sprida kunskap om våld och övergrepp mot barn, samt **stödja utvecklingen av kunskap om och i familjecentralernas verksamhet**

Vad gör Barnafrid i sitt uppdrag?

- Skapat hemsida på barnafrid.se med information om uppdraget och om familjecentralernas verksamhet
- Dialog och studiebesök med familjecentraler
- Samverkar med FFFF och Socialstyrelsen
- Enkät och enkätsammanställning
- Digital utbildning "Barnafrids basprogram gruppspår Familjecentraler"
- Angelägna utvecklingsområden

Enkät 2024

- Vi frågade om utmaningar, vad Barnafrid skulle kunna bidra med, samt vilka kunskapsbehov personalen har
- Största utmaningarna var:
 - * samlokalisering,
 - * att kunna upptäcka våld
 - * svag förankring hos huvudmännen
 - * att nå särskilt utsatta familjer

Enkät 2024 fortsättning

Tänkbara aktiviteter för Barnafrid:

- Utbildning om att upptäcka våld och agera rätt
- Stoff till en föräldrautbildning om våld
- Hjälp till gemensamma styrdokument om våld
- Sprida goda exempel

Ny enkät 2025

Årets enkät består av:

- två enkla bakgrundsfrågor,
- fyra påståenden om din familjecentrals förutsättningar att möta familjer i våld,
- två frågor om strukturella och organisatoriska förutsättningar.
- Den sista frågan är öppen för dig att fritt uttrycka dina önskemål i.

Barnafrids enkät till
Familjecentraler 2025

Definition av våld

- Alla former av fysiskt och psykiskt våld, skada eller övergrepp
- Vanvård eller försummelse
- Utnyttjande
- Sexuella övergrepp

Källa: Definition av FN:s barnrättskommitté

Förekomst - hur vanligt är våld?

- 57 procent uppgav att de utsatts för någon av följande våldsformer; fysiskt våld från vuxna, psykiskt våld från vuxna, försummelse, upplevt våld mellan vuxna i familjen, sexuella övergrepp, mobbning och våld i egen parrelation.
- 29 procent uppgav att de utsatts för någon typ av våld från en förälder (fysiskt och psykiskt våld, försummelse, sexuella övergrepp eller att ha upplevt våld mot en förälder)
- 13,5 procent rapporterade att de utsatts av fysiskt våld av sina föräldrar inklusive styvföräldrar och familjehemsföräldrar. Av dessa var det vanligaste att det var av biologisk pappa (50 %) följt av biologisk mamma (41 %).

(Nationell kartläggning av våld mot barn, av Stiftelsen Allmänna Barnhuset, 2022)

Vad är fysiskt våld?

- Att slå, sparka, nypa, skaka, klösa, lugga, bita, dra i håret, bränna, förgifta, strypa, kväva
- Fysisk mobbning och pennalism utförd av vuxna eller andra barn
- Med eller utan tillhygge

Vad är sexuellt våld?

Sexuella övergrepp mot barn definieras som ett barns engagemang i en sexuell aktivitet som

- hen inte helt förstår
- hen inte kan ge informerat samtycke till
- hen inte är moget för
- bryter mot lagar och sociala tabun i samhället

Barn kan utsättas för sexuella övergrepp av vuxna eller andra barn som – i kraft av sin ålder eller utvecklingsstadium – är i en position med ansvar, förtroende eller makt över den utsatte.

Vad är försummelse?

Försummelse är när omsorgspersoner inom ramen för familjens resurser, *inte* tillgodoser barnets behov i områden som hälsa, utbildning, känslomässig utveckling, näring, bostad och trygghet. Det riskerar att skada barnets hälsa eller fysiska, mentala, moraliska eller sociala utveckling.

Det omfattar även otillräcklig tillsyn och att inte skydda barn från skada i största möjliga mån. Att överge ett barn är också försummelse.

Försummelse kan vara:

- praktisk/fysisk
- känslomässig/psykisk

Vad är hedersrelaterat våld & förtryck?

- Grund i kulturella föreställningar om kön, makt och sexualitet.
- Föreställningar om oskuld och kyskhets i fokus och familjens rykte ses som avhängigt flickors och kvinnors faktiska eller påstådda beteende.
- Kontroll. Från begränsningar i vardagen om exempelvis klädval, socialt umgänge och rörelsefrihet till livsval om utbildning, jobb, giftermål och skilsmässa.
- Kan utvecklas till hot och våld, ibland även dödligt våld.
- Pojkar samt homosexuella, bisexuella och personer med könsöverskridande identitet och uttryck kan också drabbas.
- Våldets kollektiva karaktär innebär att det kan finnas fler förövare, både kvinnor och män, och att offren kan vara kvinnor och män samt flickor och pojkar.
- Våldet kan sanktioneras av familjen och omgivningen, även av andra kvinnor.

Vad är psykiskt våld

- förlöjliga, osynliggöra och förminska barnet,
- anklaga, framföra obefogad kritik eller klagomål mot barnet samt sprida lögner
- orimliga förväntningar eller konstant missnöje
- skapa osäkerhet genom oförutsägbart uppträdande, undanhålla känslor eller förneka något som hänt
- utnyttja barnet för eget behov av till exempel känslomässigt stöd eller medhåll
- utsätta familjens husdjur för våld eller ta (sönder) barnets ägodelar eller leksaker

Vad är att bevittna våld?

När barn ser, hör eller känner av våld mot en eller flera närstående

Barnfridsbrottet ny lag 2021

Barnfridsbrott

1 juli 2021 infördes barnfridsbrottet i 4 kap. 3 § brottsbalken (BrB). Barnfridsbrottet gör det straffbart att låta ett barn bevittna vissa uppräknade brott i 3, 4, 6 och 12 kap. BrB samt straffbara försök till de angivna brotten

Syftet är att stärka det straffrättsliga skyddet för barn som bevittnar vissa brott mellan närstående eftersom dessa barn enligt forskning löper ökad risk att drabbas av både psykisk och fysisk ohälsa.

Vad kan våld i barndomen leda till?

- Mer inflammationer > kärlpåverkan, sämre immunförsvar
- "Omkalibrerad" stressreglering > minneskapacitet, sämre skolresultat
- Påverkar ämnesomsättning > obesitas, förstämning, inaktivitet, sömn
- Kriminalitet
- Socialt utanförskap
- Ökad risk för olika missbruk
- Förtida död

Tips: Sök Youtube: "Nadine Burke Harris TED Talk"

Våga fråga om våld!

Från IVO:s slutrapport av regeringsuppdraget ”Tillsyn av socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck”

- 66 kommuner saknar rutiner för att ställa frågor
- 91 kommuner saknar rutiner för att upptäcka barn som bevittnat våld som behöver stöd och hjälp
- Socialnämnderna hämtar inte alltid in uppgifter om våld tillräckligt
- Utredningssamtalen med barn berörde inte alltid anledningen till utredningen, uppgifter om våld eller bevittnande av våld.
- I flera ärenden med brister framkom att barn inte fick komma till tals.

Forts våga fråga IV0:s tillsyn

- 119 vårdcentraler saknade rutiner för att ställa frågor om våld för att kunna upptäcka våldsutsatta och barn som bevittnat våld som behöver vård
- 237 vårdcentraler saknade rutiner för hur de ska beakta barns behov av information, råd och stöd, om barnets förälder eller annan vuxen som barnet bor med har utsatt barnet eller en närstående till barnet för våld eller andra övergrepp
- 131 vårdcentraler saknade rutiner för att utveckla och säkra kvaliteten i arbetet med våldsutsatta och barn som bevittnat våld
- 76 vårdcentraler saknade rutiner för fullgörandet av anmälningsskyldigheten

Varför frågar man inte?

Saknar kunskap om och inte uppmärksammar våldsutsatthet som ett förekommande problem.

Verksamheter kan också sakna rutiner eller annan vägledning för när och hur frågor ska ställa om våldsutsatthet.

Rutiner är inte är kända av personal, eller att rutinerna inte är tillräckligt konkreta för att personalen ska kunna använda dem.

Orosanmälan – en förutsättning

Att tänka på vid misstanke om våld

Viktigt att misstanken
framgår tydligt

Om möjligt vem, när,
omfattning, hur

Berätta inte för
vårdnadshavare om det
är en vårdnadshavare
som är misstänkt

Gärna både muntlig och
skriftlig anmälan, viktigt
att agera snabbt

Polisanmälan? Rådfråga
polis eller Barnahus

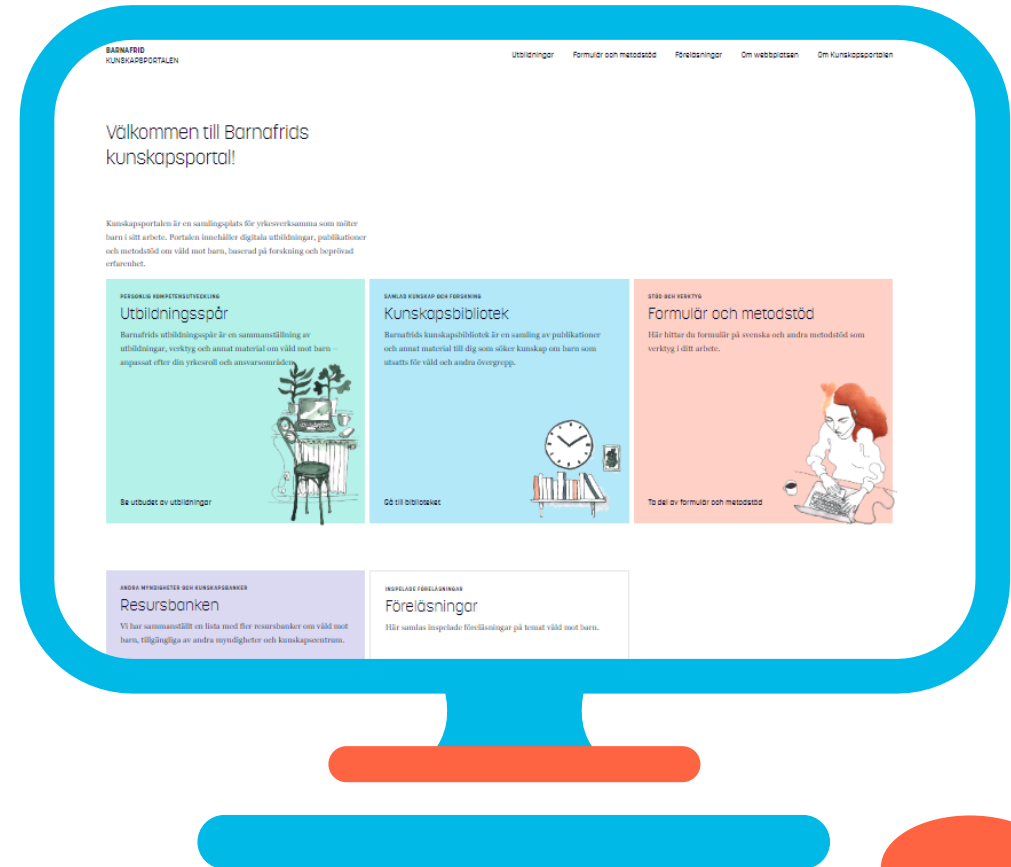
Övriga uppgifter såsom
hur man fått
uppgifterna, vilket barn
det rör, adress,
vårdnadshavare osv.

Barnafrids kunskapsportal

- Digitala utbildningar
- Kunskapsbibliotek
- Formulär och metodstöd
- Föreläsningar
- Resursbank

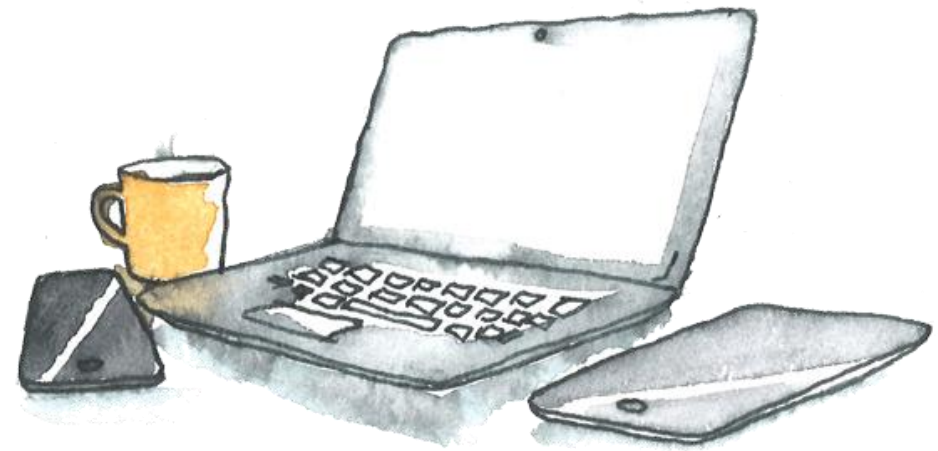
Scanna QR-koden eller gå till
barnafrid.se/kunskapsportal/

Barnafrids basprogram om våld mot barn och unga- Gruppspår familjecentraler

En arbetsplatsutbildning som riktar sig till personal på familjecentraler som vill göra ett **gemensamt** kunskapslyft när det gäller att identifiera, upptäcka, agera vid våld mot barn, bemöta barn och föräldrar där det finns en misstanke eller där det förekommer någon typ av våld samt arbete med svårnådda familjer/grupper och samverkan.

Tas fram i dialog och samverkan med FFFF, familjecentraler i Linköping, Jönköping och Värmland samt Socialstyrelsen m.fl.

Vad kommer utbildningen att innehålla för teman?

Introduktion- Vad är våld mot barn och barnmisshandel?

Hur kan man upptäcka att ett barn är utsatt för våld?

Hur kan man bemöta familjen vid misstanke att ett barn och/eller förälder är utsatt för våld?

Hur kan man agera för barnet om barnet är utsatt för våld

Hur upptäcka, agera och bemöta om du misstänker hedersrelaterat våld och förtryck?

Svårnådda familjer/grupper

Samverkan

Hur lång tid tar utbildningen och vad kostar det?

- Varje tema är uppdelat på två träffar
- Varje träff tar ca 30-45 min
- Totalt ca 7-10 timmar
- Kostnadsfritt

Exempel på upplägg

Del av tid på personalmöten/APT

Del av
planeringsdagar/utbildningsdagar

Vad händer framåt

- Dialog och studiebesök
- Samverkan med FFFF och socialstyrelsen
- Sprida kunskap om familjecentraler i samband med att vi informerar om vårt uppdrag
- Utveckla hemsidan
- Höja familjecentralernas kunskap om våld och övergrepp- digitala utbildningen
- Årliga enkäter

Tack för oss!

Hör gärna av dig om du har
frågor:

Välkommen till vår monter som
är nr 2 nedanför rulltrapporna.

rikard.tordon@liu.se

mia.johansson@liu.se

